

Міністерство освіти і науки України
Красноармійський індустріальний інститут
державного вищого навчального закладу
«Донецький національний технічний університет»

кафедра Соціально-гуманітарної підготовки

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
щодо організації самостійної роботи студентів
всіх спеціальностей
з дисципліни «Філософія» (філософія,
релігієзнавство, логіка, етика і естетика)

Красноармійськ 2007

Методичні матеріали щодо організації самостійної роботи студентів всіх спеціальностей з дисципліни «Філософія» (філософія, релігієзнавство, логіка, етика і естетика)/ Укладач Дяченко Н.І. – Красноармійськ: КП ДонНТУ, 2007 - 19 с.

В методичних матеріалах наведено зміст і обсяг лекційного курсу, тематика семінарських занять та індивідуальних домашніх завдань, контрольних робіт. З метою ефективної самостійної роботи сформульовані методичні вказівки щодо виконання індивідуальних та контрольних робіт, орієнтовні екзаменаційні питання (питання підсумкового контролю), критерії оцінювання СРС. В методичних матеріалах надано список рекомендованої літератури.

Укладач: кандидат історичних наук,
доцент Дяченко Н.І.

Рецензент: доктор історичних наук, професор
Липинський В.А.

Розглянуто на засіданні
кафедри СГП КП ДонНТУ
протокол № 1 від «29» 08 2007

Затверджено на засіданні
навчально-видавничої
ради ДонНТУ
протокол №   від « » _____ 2007

Відповідальний за випуск: завкафедри СГП КП ДонНТУ
Дяченко Н.І.

Зміст

1. Загальні положення	4
2. Зміст і обсяг лекційного курсу	5
3. Тематика семінарських занять	5
4. Тематика індивідуальних домашніх завдань ...	8
5. Методичні вказівки по виконанню рефератів та його оцінювання	12
6. Тематика контрольних робіт	13
7. Методичні вказівки щодо виконання контрольних робіт та їх оцінювання	14
8. Екзаменаційні (підсумкові) питання	16
9. Список рекомендованої літератури	18

1. Загальні положення

Навчальний курс «Філософія (філософія, релігієзнавство, логіка, етика і естетика)» є найважливішим компонентом формування світоглядної, методологічної і загальної культури майбутніх спеціалістів. Знайомство з темами історико-філософського введення і систематичного курсу дозволить студентам отримати уяву становлення ідей і вчень, їх інтелектуальному і моральному змісту, основних інтенцій сучасних філософських пошуків.

Дані методичні матеріали підготовлені з метою методичного забезпечення навчального процесу та самостійної роботи студентів денного і заочного відділення. Посібник включає:

- загальні положення; мета і задачі курсу;
- зміст і обсяг лекційного курсу;
- тематику семінарських занять;
- тематику індивідуальних домашніх завдань (рефератів) і контрольних робіт з методичними вказівками до їх виконання та критерії їх оцінювання;
- екзаменаційні (підсумкові) питання;
- список рекомендованої літератури.

Метою викладання філософії, за висловом І.Канта, є не навчення думкам, а навчення мислити. Тому метою курсу «Філософія» є не тільки розвиток розумових здібностей, але і підготовка до самостійного, зрілого розуміння речей.

Основними задачами дисципліни є:

- розвиток потреби до самостійного вивчення філософської літератури;
- виховання культури мислення;
- усвідомлення того, що філософія є кристалізацією найважливіших якостей культурної, творчої особистості;
- розуміння філософії як загальної мови людей про загальнолюдські цінності життя, творчості, єдності;
- виховання творчої особистості, здатної в своїй професійній діяльності втілювати духовні та

матеріальні цінності життя та нести відповідальність за свої дії, обсяг даного курсу передбачає на денному відділенні 68 годин аудиторних занять: з них 34 – лекції, 34 – семінарські заняття. передбачено 2 індивідуальні роботи (2 модульних контролю) На заочному відділенні передбачена контрольна робота. Форма семестрового контролю – екзамен.

2. Зміст і обсяг лекційного курсу (згідно модулів)

Модуль I

1. Філософія, її предмет і роль у суспільстві – 2 год.
2. Виникнення та основні етапи розвитку філософії – 6 год.
3. Розвиток філософської думки в Україні – 2 год.
4. Філософія буття – 4 год.
5. Діалектика як теорія розвитку – 3 год.

Всього лекційних занять модулю I – 17 годин

Модуль II

1. Філософія суспільства – 2 год.
2. Філософія свідомості – 2 год.
3. Пізнання. Наукове пізнання – 2 год.
4. Філософія людини – 4 год.
5. Глобальні проблеми та перспективи сучасної цивілізації – 2 год.
6. Релігія як соціально-історичне явище – 2 год.
7. Актуальні проблеми логіки, етики та естетики – 3 год.

Всього лекційних занять модулю II – 17 год.

3. Тематика семінарських занять

Модуль I

Тема I. Філософія, її предмет і роль в суспільстві (2)

1. Історичні типи світогляду
2. Специфіка філософського знання
3. Функції філософії.

Тема II. Основні етапи розвитку філософії (6)

1. Філософські школи Древньої Індії (джайнізм, будізм)
2. Антична філософія:
  - мілетська школа (Геракліт);
  - космологія і вчення Піфагора;
  - Софісти;
  - класичний період: Сократ, Платон, Аристотель;
  - філософія елліністичного періоду;
  - древньоримська філософія, її зміст та місце в історії філософії;
3. Філософія середньовіччя:
  - філософія і теологія. Патристика;
  - основні проблеми середньовічної філософії;
  - схоластика і містицизм. Проблема універсалів: реалізм і номіналізм;
  - наука в епоху середньовіччя.

Тема III. Філософія епохи Відродження (2)

1. Епоха Відродження і її риси.
2. Особливості і принципи філософії Відродження .
3. Зародження наукової картини світу (М.Копернік, Г. Галілей).
4. Соціальні теорії Н. Макіавеллі, Т. Мора, Т.Компанелла)

Тема IV. Німецька класична філософія (2)

1. Культурно-історична обумовленість німецької класичної філософії
2. Філософія І.Канта.
3. Філософія Г.Гегеля.
4. Антропологічна філософія Л. Фейербаха

Тема V. Сучасна західна філософія (2)

1. Проблема ірраціонального (воля, інтуїція, несвідоме, відчуття)
2. Філософія А.
3. Ідея свержлюдини Ф. Ніцше.

4. Основні напрями західної філософії (екзистенціалізм А. Камю, Ж.-П. Сартра)

Тема VI. Розвиток філософської думки в Україні (3)

1. Філософія Г.С. Сковороди:
  - вчення про «три світи» та «дві натури»;
  - концепція «сродної праці».
  - «філософія серця та її вплив на розвиток філософської думки
2. Розвиток філософії в Україні в XIX-XX ст..

Всього 17 годин

Модуль II

Тема I. Філософія суспільства (2)

1. Поняття суспільства. Основні концепції суспільного життя: натуралізм, ідеалізм, матеріалізм.
2. Природа і суспільство. Історичні типи взаємодії природи і суспільства.
3. Поняття суспільного виробництва. Матеріальне і духовне виробництво.
4. Поняття прогресу і регресу в суспільному житті.

Тема II Походження і сутність свідомості (2)

1. Природні передумови виникнення свідомості.
2. Суспільно-історичні основи виникнення свідомості.
3. Праця, спілкування, мова – соціальні детермінанти свідомості.
4. Суспільна свідомість та його структура.

Тема III. Теорія пізнання (2)

1. Суб'єкт і об'єкт пізнання.
2. Проблеми істини та її критерії в філософії.
3. Практика як критерій істини.

Тема IV. Філософія людини (2)

1. Антропосоціогенез: сучасний стан проблеми.

2. Особистість і суспільство: проблема взаємовідносин.
Поняття: «людина», «індивід», «індивідуальність», «особа».
3. Поняття свободи і відповідальності.
4. Проблема сенсу життя.

Тема V. Філософія творчості. (2)

1. Проблема творчості в історії філософії.
2. Види творчості. Інтуїція і творчість.
3. Критерії творчості.

Тема VI. Глобальні проблеми сучасної цивілізації (2)

1. Поняття і класифікація глобальних проблем.
2. Шляхи вирішення глобальних проблем. Необхідність єдиної планетарної свідомості.
3. Ноосфера і ноосферна парадигма розвитку в XXI столітті.

Тема VII. Актуальні проблеми логіки (2).

1. Логіка як наука про закони та форми правильного мислення.
2. Основні форми мислення.
3. Закони логіки

Тема VIII. Актуальні проблеми етики (3)

1. Етика як філософська наука про мораль.
2. Історія етичних вчень: загальна характеристика.
3. Етичний ідеал.
4. Професійна етика.

Всього 17 годин

4. Тематика індивідуальних домашніх завдань

Модуль I

1. Філософські і етичні погляди Конфуція.
2. Філософські школи і напрями древньої Індії.
3. Виникнення діалектики в древньогрецькій філософії

4. Етичне вчення Сократа.
5. Вчення Платона про ідеї.
6. Вчення Платона про державу і суспільство.
7. Етика Аристотеля.
8. Філософія елліністичного періоду (епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм).
9. Проблема універсалій в середньовічній філософії.
10. Фома Аквінський: проблема універсума.
11. Наука і техніка в середні віки.
12. Містичні вчення епохи середньовіччя.
13. Філософія і культура епохи Відродження та її риси.
14. Франческо Петрарка – великий гуманіст епохи Відродження.
15. Розвиток гуманізму в філософії Лоренцо Валла.
16. Творчий спадок Леонардо да Вінчі.
17. Відродження і Реформація.
18. Еразм Роттердамський великий гуманіст Відродження.
19. Соціальні утопії Н.Макіавеллі, Т.Мора, Т.Кампанелла
20. Мішель Монтень – представник французького Ренесанса.
21. Філософія Френсіса Бекона.
22. Правові і філософські ідеї Локка.
23. Б. Паскаль про можливості і межі розуму.
24. Монадологія К.Лейбніца.
25. Вчення Б.Спінози про субстанцію.
26. Проблема людини в філософії французького Ренесансу.
27. Німецька класична філософія, її особливості і характерні риси.
28. Філософія І.Канта.
29. Філософія І.Г. Фіхте.
30. Діалектика Г.Гегеля.
31. Антропологічна філософія Л.Фейєрбаха.
32. Марксистська філософія
33. Гуманістичні ідеї К.Маркса
34. Філософія Ф.Ніцше: переоцінка цінностей
35. Феноменологія Е. Гусерля
36. Філософія А. Шопенгауера

37. Проблема людини у французькому екзистенціалізмі
38. Філософія Ж-П. Сартра.
39. Людина в філософії А.Камю.
40. Людина і суспільство в німецькому екзистенціалізмі.
41. Проблема історії та її сенсу в філософії К.
42. Філософія М. Хайдеггера
43. Критичний раціоналізм К.По
44. Філософія загальної справи в філософії М.Ф. Федорова.
45. Етична філософія В.С.Соловйова
46. Проблема свободи і творчості в філософії М.О. Бердяєва.
47. Софіологія в російській релігійній філософії.
48. Проблема людини в філософії людини Ф.М. Достоевського.
49. В.І. Вернадський – внесок в створення сучасної наукової картини світу.
50. Ноосфера в філософії Т. де Шардена і В.І. Вернадського.
51. Філософія Г.С. Сковороди
52. «Філософія серця» П.Д. Юркевича
53. Соціально-філософські ідеї М.Драгоманова
54. Проблема буття в філософії.
55. Матерія і духовні межі протилежності
56. Мікро-, макро- і мегасвіти в філософському розумінні
57. Філософське вчення В.І.Вернадського про біосферу, ноосферу і техносферу.
58. Буття людини в філософії.
59. Людина як суб'єкт духовного світу.
60. Проблема сенсу життя в духовному досвіді людства.
61. Поняття діалектики та її історичні форми
62. Діалектика і її альтернативи.
63. Принцип системності в філософії.
64. Принципи детермінізму, його світоглядне і методологічне значення.
65. Синергетична концепція: самоорганізація, неравноважність, відкритість систем.
66. Концепція розвитку: історія і сучасність.

Модуль II

1. Природа і суспільство
2. Екологічна проблема та її етико-гуманістичні проблеми
3. Демографічні проблеми сучасності.
4. Філософська концепція суспільства: основні підходи
5. Суб'єкт розвитку суспільства
6. Культура і цивілізація
7. Свідомість, його структура і джерела
8. Свідоме і несвідоме.
9. Походження свідомості
10. Штучний інтелект як філософська проблема.
11. Специфіка філософської свідомості
12. Пізнання як філософська проблема.
13. Наука як специфічний вид людської діяльності
14. Проблема критерія істини.
15. Знання і віра
16. Етика вченого.
17. Наука і суспільства.
18. Філософська концепція творчості.
19. Творчість і інтуїція.
20. Філософія техніки.
21. Техніка і етика. Етичні кодекси інженерних громад
22. Сутність і перспективи науково-технічного прогресу.
23. Проблема людини в історії філософської думки.
24. Антропосоціогенез: сучасний стан проблеми.
25. Біологічне і соціальне в людині.
26. Особистість і суспільство.
27. Свобода і відповідальність
28. Людина в інформаційному суспільстві
29. Проблеми і перспективи сучасної цивілізації
30. Закони логіки.
31. Логіка як філософська наука.
32. Логіка Аристотеля.
33. Етика як філософська наука.
34. Етика античності (Сократ, Платон, Епікур).
35. Категорії етики.
36. Соціальні категорії етики.

37. Категорії естетики.
38. Естетичний ідеал.
39. поняття прекрасного в філософії.
40. Моральні цінності особистості.

5. Методичні вказівки по виконанню реферату

Тему реферату студенти вибирають за останньою цифрою залікової книжки. Наприклад, номер залікової книжки 130545, тоді тема реферату може бути 5,15,25,35,45 або 55.

Етапи роботи на рефератом:

- 1) підготовчий (вибір теми, знайомство з літературою);
- 2) дослідницький (складання плану реферата, аналіз літератури);
- 3) логіко-синтетичний (систематизація матеріалу, редагування, остаточне оформлення реферату);
- 4) оціночний (представлення реферату за 10 днів до модульного контролю викладачу для оцінки; отримання допуску до контрольної роботи)

План реферату включає : вступ, 2-3 питання основної частини, висновки, список використаної літератури.

У вступі визначається актуальність теми, мета і задачі даного реферату; характеризується наявна або використана література.

В основній частині формуються 2-3 питання плану, які повинні розкрити зміст проблеми, історію становлення і сучасний стандартний стан проблеми. Кожне питання повинно закінчуватися чітко сформульованими висновками.

У висновках треба підвести висновки. Важливо щоб вони мали особистісний характер.

Список літератури повинен включати не тільки підручники і посібники, але і оригінальні роботи окремих філософів (не менше 2). Список літератури складається з 5-7

джерел. При цитуванні обов'язково вказати джерело і сторінку, на якій поміщено цитату.

Обсяг реферату 10-15 сторінок печатного тексту А-4. шрифт – 14pt, інтервал полуторний. Поля 20-20-20-10.

Реферат оцінюється за оцінками: А,В,С,Д,Е,FX

А,В - «відмінно» (5,0-4,5)

С,Д, - «добре» (4,0-3,5)

Д – «задовільно» (3,5-3,0)

Е – «задовільно» (3,0-2,5)

FX – «незадовільно» (<2,5)

Оцінка по індивідуальній роботі враховується при загальному оцінюванні СРС на екзамені.

6. Тематика контрольних робіт

1. Філософія Конфуція.
2. Філософські школи древньої Індії.
3. Етичне вчення Сократа
4. Вчення Платона про суспільство і державу.
5. Етика Аристотеля.
6. Аристотель – засновник формальної логіки.
7. Особливості філософії епохи елінізму.
8. Середньовічна філософія та її особливості.
9. Філософія Фоми Аквінського.
10. Філософія епохи Відродження та її риси.
11. Відродження і Реформація.
12. Соціальні утопії Н.Макіавеллі, Т.Мора, Т.Компанелла.
13. Філософія Ф.Бекона.
14. Б.Паскаль про можливість і межі розуму.
15. Філософія К.Лейбніца.
16. Німецька класична філософія: загальна характеристика.
17. Філософія І. Канта.
18. Філософія Г.Гегеля.
19. Філософія марксизма.
20. Антропологічна філософія Л.Фейербаха.
21. Філософія Ф.Ніцше.

22. Проблема людини у французькому екзистенціалізмі. (А.Камю, Ж.-П. Сартр)
23. Людина і суспільство в німецькому екзистенціалізмі (К.Ясперс, М. Хайдегер).
24. Моральна філософія В.С. Соловйова
25. Етика в філософії М. Бердяєва.
26. Філософія В.І. Вернадського про біосферу, ноосферу і техносферу.
27. Філософія Г.С.Сковороди.
28. «Філософія серця» П.Д. Юркевича.
29. Філософія як специфічний вид знання.
30. Буття людини: філософський аспект
31. Поняття діалектики та її історичні форми.
32. Принципи системності в філософії.
33. Природа і суспільство.
34. Філософська концепція суспільства.
35. Свідомість, її структура і джерела.
36. Свідоме і несвідоме.
37. Проблема критерія істини.
38. Знання і віра.
39. Етика вченого.
40. Творчість і інтуїція.
41. Техніка і етика.
42. Антропосоціогенез: сучасний стан проблеми.
43. Суспільство і особистість.
44. Свобода і відповідальність особистості.
45. Проблеми перспективи сучасної цивілізації.
46. Логіка як філософська наука.
47. Закони логіки.
48. Доведення і спростування.
49. Етика як філософська наука.
50. Етика античності.

7. Методичні вказівки щодо виконання контрольної роботи

Вибір теми контрольної роботи здійснюється за останньою цифрою номеру залікової книжки. Робота

8. Екзаменаційні питання

Модуль I

1. Філософія, її предмет та роль у суспільстві.
2. Світогляд, його сутність та структура.
3. Історичні типи світогляду.
4. Структура і функції філософії
5. Філософія древнього світу та її особливості.
6. Антична філософія та етапи її розвитку.
7. Філософія Платона – засновника об'єктивного ідеалізму.
8. Філософія Сократа та її значення.
9. Аристотель і його місце в філософії.
10. Атомістичний матеріалізм (Демокрит, Епіку, Лукрецій, Кар)
11. Філософія еллінізму (епікуреїзм, стоїцизм та скептицизм)
12. Філософія середньовіччя (схоластика: номіналізм і реалізм).
13. Філософія епохи Відродження та її особливості.
14. Філософська революція Нового часу.
15. Емпіризм. Ф.Бекон, Т.Гоббс.
16. Раціоналізм. К.Лейбніц, Б.Спіноза, Р.Декарт.
17. Класична німецька філософія та її роль в історії філософії і культури.
18. Філософія І.Канта.
19. Філософія Г.Гегеля.
20. Філософія Л.Фейєрбаха.
21. Філософія епохи Просвітництва (Ф.Вольтер, Ж-Ж.Руссо, Ш.Монтескьє).
22. Сутність філософії марксизма.
23. Сучасна західна філософія: загальна характеристика.
24. Ірраціоналізм як основна тенденція розвитку західної філософії другої половини XIX – XX ст..
25. Філософія Г.Сковороди.
26. Розвиток філософії в Україні в XIX – XX ст..
27. В.І. Вернадський і створення наукової картини світу.
28. Розвиток філософії в Росії (кінець XIX-XX ст.) загальна характеристика.

29. Поняття буття та його структура.
30. Проблема субстанції. Матерія і дух.
31. Матерія та її атрибути (рух, простір, час).
32. Рух як спосіб існування матерії. Форми руху.
33. Буття людини, його основні форми
34. Поняття діалектики, та її історичні форми.
35. Закони діалектики: загальна характеристика.
36. Діалектика як метод і практична дія
37. Категорії одиничного і загального
38. Категорії причини і наслідку.
39. Категорії змісту і форми.
40. Категорії сутності і явища.
41. Категорії можливості і дійсності.
42. Категорії необхідності і випадковості
43. Принцип системності та його світоглядне і методологічне значення.
44. Принципи детермінізму.
45. Природа і суспільство, їх діалектичний зв'язок єдність і протиріччя.

Модуль II

1. Суспільство як проблема філософії. Основні концепції суспільного життя: натуралізм, ідеалізм, матеріалізм.
2. Поняття суспільних відносин, їх сутність та структура.
3. Суспільне виробництво. Матеріальне і духовне виробництво.
4. Свідомість як філософська проблема.
5. Походження і структура свідомості.
6. Свідоме і несвідоме.
7. Суспільна свідомість та її структура.
8. Форми суспільної свідомості.
9. Пізнання як філософська проблема.
10. Проблема істини та її критерії.
11. Наука і її соціальна роль.
12. Форми і методи наукового пізнання.
13. Специфіка філософського поняття про людину.
14. Антропосоціогенез: сучасний стан проблем.
15. Особистість і суспільство: проблема взаємовідносин.

16. Поняття свободи і відповідальності.
17. Проблема сенсу життя.
18. Філософія творчості. Види творчості
19. Глобальні проблеми сучасності: сутність, класифікація.
20. Ноосфера як парадигма розвитку.
21. Логіка як наука про закони і форми правильного мислення.
22. Основні форми мислення.
23. Закони логіки.
24. Етика як філософська наука.
25. Поняття етичного ідеалу та історія його розвитку.
26. Категорії етики.
27. Професійна етика.
28. Категорії естетики: загальна характеристика.
29. Естетичний ідеал: передумови формування.

9. Список рекомендованої літератури

Підручники та посібники

1. Алексеева Л.А., Додонов Р.А., Муза Д.Е. Философия науки и техники. Учебное пособие для магистрантов. Донецк: ДонНТУ, 2004. – 111 с.
2. Введение в философию: Ученик для вузов. В 2 ч. – М.: Политиздат, 1989. – 367 с.
3. Философия. Учебно-методическое пособие для студентов технических вузов. / Под ред. Л.А. Алексеевой Р.А.Додонова Д.Е., Е. Музы. – Донецк: ДонНТУ, 2004. – 180 с.
4. Философия: Ученик для высших учебных заведений. – Ростов н/Д: Фенікс, 1998. – 576 с.
5. Філософія. Курс лекцій / І.В, Бичко та інш. – Київ, 1991.

Хрестоматії

1. Антология мировой философии: в 4 т. – М.: Политиздат, 1969 – 1972.
2. Мир философии: Книга для чтения. М.: Политиздат, 1991. – 672 с.

3. Хрестоматия по философии – М., 1997.
4. Человек: Мыслители прошлого и настоящего о его жизни, смерти и бессмертии, Древний мир – эпоха Просвещения. – М.: Политиздат, 1991.

Словники. Энциклопедії

1. Всемирная энциклопедия. Философия XX век. – М.: АСТ, 2002. – 976 с.
2. Русская философия: Словарь - М.: Республика, 1995. – 655 с.
3. Современный философский словарь / Ред. В.Е. Кемеров. – М., 1996 – 608 с.
4. Современная западная философия: Словарь. – М.: Политиздат, 1991.
5. Философская энциклопедия. В 5 т. – М.: Советская энциклопедия. 1969 – 70с.
6. Философский словарь / Под. ред. И.Т. Фролова – М., 1988